

PART 3

THE VALIDITY REQUIREMENTS AND LIMITATIONS OF DISCLAIMER AGREEMENTS

SORUMSUZLUK ANLAŞMALARININ
GEÇERLİLİK KOŞULLARI
VE SINIRLARI

FUAT ATEŞ

PART 3

ABSTRACT | ÖZET

This article examines the validity requirements and limitations of disclaimer agreements. It begins by defining the concept and outlining the conditions for validity. Subsequently, it explores and explains the limitations of disclaimer agreements under specific subheadings.

Bu makalede sorumsuzluk anlaşmalarının geçerlilik koşulları ve sınırları başlığı altında önce kavram tanımlaması yapıpı geçerlilik koşulları belirtilmiş daha sonra alt başlıklar altında sorumsuzluk anlaşmalarının sınırları incelenmiş ve anlatılmıştır.

KEYWORDS | ANAHTAR KELİMELELER

Sorumuzluk Anlaşması, Sözleşme Serbestisi, Geçerlilik Koşulları, Şekil Şartı, Genel Sınırlar, Özel Sınırlar, Türk Borçlar Kanunu, Karayolları Trafik Kanunu.

Disclaimer Agreement, Freedom of Contract, Validity Requirements, Formal Requirements, General Limitations, Specific Limitations, Turkish Code of Obligations, Highway Traffic Law.

I. INTRODUCTION

While the principle of freedom of contract allows parties to agree on any subject in any manner they choose, this freedom is not unlimited. In certain circumstances, particularly those dictated by the subject matter of the contract and the status of the parties, the legislature intervenes to balance the rights of the parties and prevent unfair practices. Disclaimer agreements are one type of contract affected by these regulations. This article comprehensively addresses the concept of disclaimer agreements, their validity requirements, and their limitations. Disclaimer agreements frequently appear in practice. Often, they appear as attachments to contracts we sign without realizing it. This article explores and answers questions such as: what constitutes a disclaimer agreement, what are the requirements for its validity, in which areas can they be encountered, and in which areas are they prohibited.

A. Concept and Definition

A disclaimer agreement, essentially regulated under article 112 of the Turkish Code of Obligations ("TCO")¹, refers to agreements aimed at eliminating the debtor's liability arising from the non-performance of an obli-

I. GİRİŞ

Sözleşme serbestisi ilkesi, tarafların istedikleri konuda, istedikleri şekilde anlaşma yapmalarına olanak tanısa da bu özgürlük sınırsız değildir. Özellikle sözleşmenin konusunun ve taraflarının durumunun gerektirdiği bazı durumlarda, kanun koyucu devreye girerek tarafların haklarını dengelemeyi ve haksız uygulamaları engellemeyi amaçlar. Sorumsuzluk anlaşmaları da bu düzenlemelerden etkilenen sözleşme türlerinden biridir. Bu makalede de sorumsuzluk anlaşması kavramı, sorumsuzluk anlaşmalarının geçerlilik koşulları ve sınırları kapsamlı şekilde ele alınmıştır. Uygulamada sorumsuzluk anlaşmaları sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Çoğu zamanda biz fark etmeden imzaladığımız bir sözleşmenin eki olarak karşımıza çıkabilmektedir. Makalemizde; bir sorumsuzluk anlaşması nasıl olur, geçerlilik şartları nelerdir, hangi alanlarda karşımıza çıkabilir veya hangi alanlarda karşımıza çıkamaz gibi soruların cevapları araştırılmış ve aktarılmıştır.

A. Kavram Ve Tanım

Sorumuzluk anlaşması esasen Türk Borçlar Kanunu ("TBK")¹ m.112'de düzenlenen borçlunun borcunu ifa etmediği hallerde doğacak sorumluluğunun ortadan kaldırılması amacı güden sözleşmeleri ifade eder.

gation. Through this agreement, the debtor can be released from the liability that would otherwise arise from their failure to fulfill the obligation. With this agreement, the parties agree to a potential future compensation relationship between them. The positive increase that would normally occur in the creditor's assets due to a breach of contract is prevented by this waiver agreement. A disclaimer agreement is also a beneficial transaction for the debtor. This is because they are released from the obligation they would otherwise be liable for due to their breach of contract, and their assets are not negatively affected.

The criterion set by the legislator for compensation of damages arising from non-performance of an obligation is fault-based liability. Article 112/1 of the TCO states that if an obligation is not performed at all or not performed properly, the debtor is obliged to compensate the creditor for the resulting damage unless they can prove that no fault can be attributed to them. As understood from this provision, the legislator presumes the debtor's fault. Accordingly, for the debtor to be held liable, fault is required, but fault is also presumed².

Bu anlaşma sayesinde borçlunun, borcunu yerine getirmediği için doğacak sorumluluktan kurtulması mümkün olmaktadır. Bu sözleşme ile taraflar, aralarında gelecekte çıkma ihtimali olan tazminat ilişkisi hakkında bir anlaşma akdetmektedirler. Borca aykırı davranış gerçekleştiğinde alacaklının malvarlığında gerçekleşmesi gereken pozitif artış bu tasarruf sözleşmesiyle engellenmektedir. Sorumsuzluk anlaşması aynı zamanda borçlu içinde kazandırıcı işlem hükmündedir. Zira kendisi borca aykırı davranışından ötürü sorumlu olduğu yükümlülüğünden kurtulmaktadır ve malvarlığının pasifi etkilenmemektedir.

Kanun koyucunun borcun ifa edilmemesinden doğan zararın tazmini için belirlediği kriter kusur sorumluluğudur. TBK 112/1'de borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmediği hallerde borçlunun, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlü olacağı belirtilmiştir. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere kanun koyucu borçlunun kusursuzluğunu ispat edememesi durumunu temele almıştır. Buna göre borçlunun sorumlu kabul edilebilmesi için kusuru olmasını aramış fakat kusuru da karine kabul etmiştir².

DİPNOT

¹ Türk Borçlar Kanunu m. 112 vd., 04.02.2011 tarih, 27836 sayılı Resmî Gazete (RG).

² Kemal Oğuzman/ Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 21. Baskı, İstanbul 2023, s. 425.

FOOTNOTE

¹ Turkish Code of Obligations, Article 112 et seq., Official Gazette (OG) No. 27836, dated 04.02.2011.

² Kemal Oğuzman/ Turgut Öz, General Provisions of the Law of Obligations, 21st Edition, İstanbul 2023, p. 425.

PART 3

II. VALIDITY REQUIREMENTS OF A DISCLAIMER AGREEMENT

One of the fundamental principles of the Turkish Code of Obligations is freedom of contract, which allows parties to enter into agreements on any subject and in any manner they choose. The limitations of this freedom of contract are public order, mandatory provisions of law, violation of personal rights, and contracts with impossible subject matter. Disclaimer agreements arise as a consequence of this freedom. A disclaimer agreement can be arranged separately from the contract or as an annex to the contract. While there is no requirement for the agreement to be made at the time of the contract, it must be made before the breach of contract occurs. A disclaimer agreement made after the liability has arisen will be considered a settlement or release, depending on its nature and the legal validity requirements. Furthermore, this agreement made after the liability has arisen can be structured based on the degree of fault, including gross negligence, which is restricted by law³.

A disclaimer agreement is established through the mutual and concordant declarations of will of two parties. A unilateral declaration by the creditor stating that they waive the debtor's liability arising from a breach of contract, despite being in favor of the creditor, is invalid. Similarly, a unilateral declaration of will by the debtor stipulating their non-liability for a breach of contract will also be invalid⁴.

According to article 12/1 of the TCO, the validity of contracts is not subject to any form unless otherwise stipulated by law. There is no prescribed form for disclaimer agreements in the law. However, in practice, disclaimer agreements made as an annex to a contract subject to a legal form are also made by the form of the contract. A view within legal doctrine suggests that even if the main contract is subject to a legal form, the disclaimer agreement can be formed without any form. The reason given for this is that when a legal form is prescribed, it applies to the objectively essential points of the contract. This categorizes the disclaimer clause as a collateral agreement about the main obligations⁵. The opposing view states that a disclaimer agreement can be added as an independent agreement or as a collateral

II. SORUMSUZLUK ANLAŞMASININ GEÇERLİLİK KOŞULLARI

Borçlar Kanunu'muzun temel prensiplerinden biri olan sözleşme serbestisi tarafların istediği konuda istediği şekilde ve konuda sözleşme yapabilmesini ifade etmektedir. Bu sözleşme serbestisinin sınırları kamu düzeni, kanunun emredici hükümleri, kişilik haklarına aykırılık ve konusu imkansız sözleşmelerdir. Bu serbestinin bir sonucu olarak sorumsuzluk anlaşmaları karşımıza çıkmaktadır. Sorumsuzluk anlaşması sözleşmeden ayrı veya sözleşmenin bir eki olarak düzenlenebilmektedir. Sözleşme anında yapılma zorunluluğu olmamasının sınırı borca aykırı davranıştan önce yapılması gerekliliğidir. Sorumluluğun doğmasından sonra tarafların yapacağı sorumsuzluk anlaşması niteliğine ve kanundaki geçerlilik şartlarına göre sulh veya ibra niteliğinde kabul edilecektir. Ayrıca sorumluluk doğduktan sonra yapılan bu anlaşma kusur derecesine göre yapılabilecektir. Kanunun sınırladığı ağır kusur da buna dahil edilebilecektir³.

Sorumluluk anlaşması iki tarafın karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla kurulmaktadır. Alacaklının tek taraflı olarak borçlunun borca aykırı davranışından dolayı doğacak sorumluluğundan vazgeçeceğine dair açıklaması alacaklının lehine olmasına rağmen geçersizdir. Aynı şekilde borçlunun da tek taraflı irade beyanıyla borca aykırı davranışından dolayı sorumsuzluğunu öngörmesi geçersiz olacaktır⁴.

TBK 12/1'e göre sözleşmelerin geçerliliği konusunda aksi görülmedikçe hiçbir şekle bağlı değildir. Sorumsuzluk anlaşmalarının kanunda belirtilmiş bir şekil şartı yoktur. Fakat uygulamada kanuni şekle tabi bir sözleşmenin eki olarak yapılan sorumsuzluk anlaşmaları da sözleşmenin şekline uygun yapılmaktadır. Doktrinde bir görüşe göre ise asıl sözleşme kanuni şekle tabi bir sözleşme olsa dahi sorumsuzluk anlaşması şekilsiz meydana getirilebilecektir. Bunun nedeni olarak da kanuni şekil öngörülen hallerde sözleşmenin objektif bakımdan esaslı noktalarının şekle tabi olduğunu belirtmektedir. Sorumsuzluk kaydını temel edimlere göre yan anlaşma olarak nitelendirmektedir⁵. Aksi görüş sorumsuzluk anlaşmasının bağımsız bir anlaşma olarak veya bir anlaşmaya yan hüküm olarak eklenebileceğini fakat her iki halde de sorumsuzluk anlaşmasının geçerliliğinin esas sözleşme-

provision to an agreement, but in both cases, the validity of the disclaimer agreement depends on the validity of the main contract. It argues that if the disclaimer agreement is present during the formation of the contract, it constitutes a subjectively essential point, and if it is added later, it modifies the contract, therefore subjecting it to the formal requirements of the main contract⁶.

The consequences of disclaimer clauses within general terms and conditions are a matter that requires examination through a twofold distinction: considered unwritten clauses and absolute nullity. In practice, disclaimer clauses are often found within general terms and conditions. According to article 21/1 of the TCO, for general terms and conditions to be incorporated into a contract, the party presenting them must explicitly inform the other party of their existence, provide them with the opportunity to learn their content, and the other party must accept these conditions. If the presenting party fails to do so, the general terms and conditions are deemed unwritten. Even if the parties' intentions align on these points, if the drafted disclaimer agreement is incompatible with the nature of the contract and the specifics of the transaction, it will be subject to the sanction of being deemed unwritten. However, article 22/1 of the TCO states that the provisions of the contract, other than the general terms and conditions deemed unwritten, shall remain valid. According to the same provision, in this case, the presenting party cannot claim that they would not have entered into the contract with the remaining provisions if the deemed unwritten conditions were not present⁷. Another sanction is the absolute nullity sanction according to article 25/1 of the TCO. Accordingly, "Provisions cannot be included in general terms and conditions that are contrary to the principles of good faith, to the detriment of the other party, or that aggravate their situation". The scope of the principle of good faith must be determined based on the specific circumstances of the case, taking into account the balance of power and personal situations.

Another distinction made in doctrine is between disclaimer agreements in the narrow and broad sense. Situations where the debtor's liability is limited or eliminated are considered disclaimer agreements in the narrow sense. Clauses in contracts like: "We are liable for damages arising from intent and gross negligence, but not for damages

nin geçerliliğine bağlı olduğunu belirtmiştir. Sorumsuzluk anlaşması sözleşme yapılırken söz konusu olursa subjektif esaslı nokta teşkil edeceği, sonradan sözleşmeye eklenmek istenirse sözleşmede değişiklik meydana getireceği için esas sözleşmenin şekil koşullarına tabi tutulmuştur⁶.

Genel işlem koşullarındaki sorumsuzluk kayıtlarının akıbeti ise ikili bir ayırım yapılarak incelenmesi gereken bir konudur. Bunlar yazılmamış sayılma veya kesin hükümsüzlüktür. Uygulamada sorumsuzluk kayıtları genel işlem koşulları içerisinde bulunmaktadır. TBK 21/1'e göre genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girebilmesi; düzenleyenin karşı tarafa, bu koşulların varlığı hakkında açıkça bilgi verip, bunların içeriğini öğrenme imkanı sağlamasına ve karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesine bağlı tutulmuştur. Düzenleyen bunu yapmadığı takdirde genel işlem koşulları yazılmamış sayılacaktır. Yine tarafların iradeleri bu noktalarda uyuşsa bile eğer hazırlanan sorumsuzluk anlaşması sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı ise sorumsuzluk anlaşması yazılmamış sayılma yaptırımına tabi olacaktır. Fakat TBK 22/1'e göre sözleşmenin yazılmamış sayılan genel işlem koşulları dışındaki hükümlerinin geçerliliğini koruyacağı belirtilmiştir. Yine aynı hükme göre bu durumda düzenleyen, yazılmamış sayılan koşullar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremeyecektir⁷. Diğer bir yaptırım ise TBK 25/1'e göre kesin hükümsüzlük yaptırımıdır. Buna göre; "Genel işlem koşullarına, dürüstlük kurallarına aykırı olarak, karşı tarafın aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte hükümler konulamaz". Dürüstlük kuralının kapsamının ne olacağını, somut olayın özelliklerine göre güç dengeleri ve kişisel durumlar göz önünde bulundurularak belirlenmesi gerekecektir.

Öğretide yapılan bir diğer ayırım ise dar ve geniş anlamda sorumsuzluk anlaşması ayırımıdır. Borçlunun sınırlı sorumluluğunun öngörüldüğü veya sorumluluğun tamamen bertaraf edildiği durumlar öğretide dar anlamda sorumsuzluk anlaşması olarak görülmektedir. Sözleşmelerde; "Kast ve ağır ihmalden doğan zararlardan sorumluysuz, hafif ihmalden doğan zararlardan sorumlu değiliz." ya da sadece "Hafif ihmalden doğan zararlardan sorumlu değiliz". Yine hiçbir ayırım yapmaksızın "Sorumluluk kabul edilmez", "...gelen zararlardan sorumlu değiliz" gibi genel ibarelere de sözleşmelerde sık rastlanılmaktadır. Bu gibi kayıtlar genel

FOOTNOTE

3 Oğuzman/ Öz, p. 432.

4 Selahattin Sulhi Tekinay/ Sermet Akman/ Haluk Burcuoğlu/ Atilla Alttop, Tekinay General Provisions of the Law of Obligations, 7th Edition, İstanbul 1993, p. 879-880.

5 Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Alttop, p. 881.

6 Fikret Eren, General Provisions of the Law of Obligations, 28th Edition, Ankara 2023, p. 1229; Oğuzman/Öz, p. 431-432.

7 Elif Ayan, Legal Evaluation of Disclaimer Clauses in General Terms and Conditions, Gazi University Faculty of Law Journal, 2016, Issue 3, p. 16.

DİPNOT

3 Oğuzman/ Öz, s. 432.

4 Selahattin Sulhi Tekinay/ Sermet Akman/ Haluk Burcuoğlu/ Atilla Alttop, Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Bası, İstanbul 1993, s. 879-880.

5 Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Alttop, s. 881.

6 Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 28. Bası, Ankara 2023, s.1229; Oğuzman/ Öz, s. 431-432.

7 Elif Ayan, Genel İşlem Koşullarındaki Sorumsuzluk Kayıtlarının Hukuk Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, Sayı 3, s. 16.

PART 3

arising from slight negligence," or simply "We are not liable for damages arising from slight negligence." General phrases such as "No liability is accepted," and "...we are not responsible for any damages incurred" are also frequently encountered in contracts. Such clauses, which are commonly encountered in disclaimer agreements, fall under the category of disclaimer agreements in the narrow sense. Disclaimer agreements in the broad sense refer to situations where the maximum amount for which the debtor is liable is stipulated, the assets for which they will be held liable are determined, the debtor is not held liable for late performance, the warranty period is set to six months, instances such as earthquakes or floods that prevent performance or are considered force majeure are specified, the debtor is released from performance, performance is tied to the occurrence of certain events or the burden of proof is assigned to the creditor. The conclusion to be drawn is that disclaimer agreements where the limits of liability are stipulated without leaving room for discretion are classified as disclaimer agreements in the broad sense⁸.

III. GENERAL LIMITATIONS OF DISCLAIMER AGREEMENTS

A. Limitations Within the Framework of Article 115 of the TCO

According to article 115/1 of the TCO, any prior agreement stipulating that the debtor will not be liable for their gross negligence is null and void. With this provision, the legislator protects the creditor against arbitrary breaches of contract by the debtor. This ensures that the principle of equality between the parties to the contract is not undermined to the detriment of the creditor. In Turkish law, degrees of fault are classified as intent, gross negligence, and slight negligence. Intent refers to a person knowingly and willingly performing an act, and the legislator does not protect intent in any way under Article 115 of the TCO. The distinction between gross negligence and slight negligence has not been explicitly defined by the legislator. It is a matter that must be decided by the judge based on the specific circumstances of the case, referring to relevant precedents and decisions.

rastlanan sorumsuzluk anlaşmaları olarak dar anlamda sorumsuzluk anlaşmaları grubuna girmektedir. Borçlunun sorumlu olduğu azami miktarın, sorumlu tutulacağı malvarlığı değerlerinin kararlaştırıldığı, borcun geç ifasından borçlunun sorumlu olmayacağı, garanti süresinin altı ay olacağı, borcun ifasını engelleyen deprem, sel gibi hallerin ya da mücbir sebep sayılacak hallerin belirtilmesi, borcun ifasında borçlunun serbest bırakılması veya ifanın belirli olayların gerçekleşmesine bağlanması, ispat yükünün alacaklıya ait olduğunun belirtildiği durumlarda geniş anlamda sorumsuzluk anlaşmalarından bahsedilmektedir. Buradan çıkarılacak sonuca göre; sorumluluğunun sınırlarının takdire yer bırakmayacak şekilde düzenlendiği sorumsuzluk anlaşmaları, geniş anlamda sorumsuzluk anlaşmaları olarak nitelendirilmektedir⁸.

III. SORUMSUZLUK ANLAŞMASININ GENEL SINIRLARI

A. TBK 115. Madde Çerçevesinde Sınır

TBK 115/1'e göre borçlunun ağır kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüz sayılmıştır. Bu hükümle kanun koyucu borçlunun keyfi sözleşme ihlallerine karşı alacaklıyı korumuştur. Bu sayede sözleşmede taraflar arasında eşitlik ilkesi alacaklı aleyhine bozulmamış olmaktadır. Hukukumuzda kusur dereceleri kast, ağır kusur ve hafif kusur olarak sınıflandırılmıştır. Kast düzeyi kişinin bilerek ve isteyerek bir davranışı gerçekleştirmesidir ve kanun koyucu TBK 115. maddede kastı hiçbir şekilde korumamıştır. Ağır kusur ve hafif kusur arasındaki farkın kanun koyucu tarafından sınırı çizilmiş değildir. Somut olayın özelliklerine göre hakim tarafından gerekli içtihatlarla ve kararlara bakılarak karar verilmesi gereken bir husustur.

TBK m. 115/2'ye göre borçlunun alacaklı ile hizmet sözleşmesinden kaynaklanan her-

According to article 115/2 of the TCO, any prior agreement stipulating that the debtor will not be liable for any debt arising from a service contract with the creditor is subject to absolute nullity. This provision addresses the need to protect the employee, who is in the position of creditor, due to their social and economic dependence on the debtor in the service contract. During the agreement process, the employee is often compelled to accept the contract terms offered or imposed by the employer for various reasons. Therefore, there is a justified need to protect the employee. A topic rightfully debated in legal doctrine is the fate of agreements other than service contracts where the creditor is dependent on the debtor. The prevailing view here is that the phrase "any debt arising

hangi bir borç sebebiyle sorumlu olmayacağına ilişkin olarak önceden yaptığı her türlü anlaşma kesin olarak hükümsüzlük yaptırımına tabi tutulmuştur. Bu madde hükmüne göre alacaklı konumunda olan işçinin borçluya karşı hizmet sözleşmesindeki sosyal ve ekonomik bağılılığı nedeniyle korunma ihtiyacı karşılanmıştır. Zira anlaşma sürecinde işçi genellikle çeşitli sebeplerden ötürü işverenin teklif ettiği veya dayattığı sözleşme hükümlerini kabul etmek zorunda kalmaktadır. Bu sebeple işçinin haklı olarak korunması ihtiyacı doğmaktadır. Öğretide haklı olarak tartışılan bir konu da hizmet sözleşmesinden farklı olarak alacaklının borçluya bağlı olarak sürdürüldüğü diğer anlaşmaların akıbetidir. Burada baskın görüş hizmet sözleşmesinden kaynaklanan herhangi bir borç ifadesi-

from a service contract" should be interpreted broadly. Otherwise, the debtor would be left unprotected in other situations without any justification, relying on the said provision.

According to article 115/3 of the TCO: "If a service, profession, or art requiring expertise can only be carried out with a permit issued by law or competent authorities, a prior agreement stipulating that the debtor will not be liable for their slight negligence is null and void." Here, the legislator prohibits disclaimer agreements for certain professions and individuals. The legislator sets forth two conditions for the sanction of absolute nullity in this provision. The phrase "services that can

nin geniş anlamda anlaşılmasıdır. Aksi halde herhangi bir neden olmaksızın borçlu sözkonusu düzenlemeye dayanarak diğer hallerde korumasız kalmış olacaktır.

TBK m. 115/3'e göre; "Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun ya da yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun hafif kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür". Kanun koyucu burada sorumsuzluk anlaşması yapılmasını bazı işler ve kişiler için yasaklamıştır. Kanun koyucu hükümde kesin olarak hükümsüzlük yaptırımı için iki şart öngörmüştür. Kanun ya da yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebilen işler iba-

FOOTNOTE

⁸ Nilgün Başalp, Disclaimer Agreements, 11th Edition, Istanbul 2011, p. 11-12.

DİPNOT

⁸ Nilgün Başalp, Sorumsuzluk Anlaşmaları, 11. Bası, İstanbul 2011, s. 11-12.

PART 3

only be carried out with a permit issued by law or competent authorities" generally refers to the importance of these professions and the requirement for their execution without error. However, the sole condition is not just the existence of a profession requiring permission from the law or competent authorities. This profession must also be a service, occupation, or art requiring expertise. The purpose of this provision is to maintain public trust in certain professions. While what constitutes a profession requiring expertise is not clearly defined, professions such as law, notary public, pharmacy, and banking are considered within this scope.

Another point that needs clarification is whether the authority granting the permit should be a public or private entity. If permits issued by non-official bodies are included, the scope of the provision would broaden, potentially encompassing every profession and occupation. Therefore, it would be more accurate to interpret the phrase "competent authorities" in the provision as referring to public authorities⁹.

B. Limitations Within the Framework of Article 116 of the TCO

Article 116/2 of the TCO emphasizes that liability arising from the actions of auxiliary persons can be completely or partially waived by a prior agreement. With this provision, the debtor can waive liability arising from the actions of auxiliary persons, even in cases of gross negligence. The legislator makes no distinction between slight negligence and gross negligence, providing the option to waive liability for all degrees of fault. This provision is rightfully criticized. In daily life, businesses, from the largest to the smallest, generally operate through auxiliary persons. Including such a clause would place an unnecessary burden on auxiliary persons who are involved in every aspect of the business. This would grant an undue privilege to the debtor. A prevailing view in legal doctrine, and a sound one, suggests that the provision should at least encompass liability for slight negligence.

According to article 116/3 of the TCO: "If a service, profession, or art requiring expertise can only be carried out with a permit issued by law or competent authorities, an agreement stipulating that the debtor will not be liable for the actions of their auxiliary

resiyle genel olarak bu işlerin önem derecesi, hata payı olmadan yürütülmesi gereken işler nitelendirilmektedir. Fakat tek şart kanun ya da yetkili makamlardan izin alınması gereken bir işin varlığı değildir. Aynı zamanda bu işin uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat olması gerekmektedir. Bu hükmün konulmasının amacı toplum tarafından bazı meslek gruplarına duyulan güvendir. Uzmanlığı gerektiren iş olarak nelerin olması gerektiği net olmamakla birlikte avukatlık, noterlik, eczacılık, bankacılık gibi meslekler bu kapsamda değerlendirilmektedir.

Yine içinin doldurulması gereken diğer husus izin alınacak makamın resmi bir makam mı özel bir makam mı olacağıdır. Zira resmi olmayan makamlar tarafından alınacak izinler de dahil edilir ise hükmün uygulama alanı genişleyerek her meslek ve işin kapsama dahil olması gündeme gelecektir. Bu nedenle hükümde yetkili makam ibaresinden resmi makamları anlamak daha isabetli olacaktır⁹.

B. TBK 116. Madde Çerçevesinde Sınır

TBK 116/2'de; yardımcı kişilerin fiilinden doğan sorumluluğun, önceden yapılan bir anlaşmayla tamamen veya kısmen kaldırılabilirliği vurgulanmıştır. Bu hükümle borçlu, yardımcı kişinin fiillerinden doğan sorumluluğu ağır kusur olsa dahi kaldırabilme imkanına sahiptir. Kanun koyucu hafif kusur veya ağır kusur ayrımı yapmamış ve her kusur derecesinden kurtulma imkanı vermiştir. Bu hüküm haklı olarak eleştirilmektedir. Zira günlük hayatta en büyük işletmesinden en küçüğüne işler genellikle yardımcı kişiler aracılığıyla yürütülmektedir. Bu şekilde bir kayıt konulması, işin her yerinde olan yardımcı kişilerin üzerine gereksiz bir yük bindirmek olacaktır. Bu durumda da borçlu bir ayrıcalık elde etmiş olacaktır. Doktrinde isabetli olarak hükmün en azından hafif kusurdan sorumluluğu içermesi gibi baskın bir görüş mevcuttur.

TBK 116/3'e göre; "Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun yardımcı kişilerin fiillerinden sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür". Bu hükme göre kanun koyucu, yardımcı kişilerin fiillerin-

persons is null and void." With this provision, the legislator introduces an exception to the complete waiver of liability for the actions of auxiliary persons. As explained above, due to the public trust placed in professions requiring expertise and operating under license, it is appropriate to introduce such a regulation requiring diligent conduct. The acceptance of liability for the actions of auxiliary persons, along with the provision in article 115/3 of the TCO establishing the debtor's liability as a principle, demonstrates the value and importance attributed to these professions. If the debtor is engaged in professions such as law, notary public, or pharmacy, which are generally accepted as requiring expertise, and utilizes auxiliary persons, any disclaimer agreement they make will be subject to absolute nullity.

IV. SPECIFIC LIMITATIONS OF DISCLAIMER AGREEMENTS

A. Liability Waivers in the Context of Leases

Specific regulations exist regarding liability waivers. Article 301 of the Turkish Code of Obligations, which regulates the lessor's obligation to deliver the leased property in the section on the lessor's obligations, is one such specific regulation. According to this provision: "The lessor is obligated to deliver the leased property on the agreed date in a condition suitable for the intended use as stipulated in the contract and to maintain it in this condition throughout the contract.

den sorumluluğu tamamen bertaraf etmeye bir istisna getirmiştir. Yukarıda da açıklandığı gibi uzmanlığı gerektiren ve izinle yürütülebilen işlere toplumda duyulan güven sebebiyle basiretli davranmak gerektiği için böyle bir düzenleme getirilmesi isabetli olmuştur. TBK m. 115/3'te getirilen borçlunun sorumluluğunu esas kabul eden düzenlemeyle birlikte yardımcı kişilerin fiillerinden de sorumluluğunun kabul edilmesi bu işlere verilen değeri ve önemi anlatmaktadır. Borçlu genel olarak kabul edildiği şekliyle avukatlık, noterlik, eczacılık gibi işlerle uğraşan yardımcı kişilerden yararlanıyorsa yaptığı sorumsuzluk anlaşması kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olacaktır.

IV. SORUMSUZLUK ANLAŞMASININ ÖZEL SINIRLARI

A. Kiraya Veren Çerçevesinde Sorumsuzluk Anlaşmaları

Sorumsuzluk kayıtlarıyla alakalı özel düzenlemeler mevcuttur. Kiraya verenin borçları bölümünde teslim borcunu düzenleyen TBK 301. madde bu özel düzenlemelerden biridir. Bu hükme göre; "Kiraya veren, kiralanı kararlaştırılan tarihte, sözleşmede amaçlanan kullanıma elverişli bir durumda teslim etmek ve sözleşme süresince bu durumda bulundurmaya yükümlüdür. Bu hüküm, konut ve çatılı işyeri kiralarda kiracı aleyhine değiştirilemez; diğer kira sözleşmelerinde ise,

FOOTNOTE

⁹ Re. Ass. Numan Tekelioğlu, An Examination of a Court of Cassation Decision Regarding Disclaimer Agreements, Isparta 2016, p. 14.

DİPNOT

⁹ Ar. Gör. Numan Tekelioğlu, Sorumsuzluk Anlaşmalarına İlişkin Bir Yargıtay Kararı İncelemesi, Isparta 2016, s. 14.

PART 3

This provision cannot be modified to the detriment of the lessee in residential and roofed workplace leases; in other lease agreements, provisions contrary to this provision cannot be made to the detriment of the lessee through general terms and conditions." The first conclusion to be drawn from this provision is that in residential and roofed workplace leases, agreements that eliminate or limit the lessor's liability for defects cannot be made. As this provision is mandatory, agreements made to the contrary will be null and void. Agreements that limit or eliminate liability cannot be made with the contract, nor can they be added later as a supplement.

Agreements that place the burden of expenses necessary for the removal of defects in the leased property on the tenant will also result in absolute nullity. In lease agreements other than residential and roofed workplace leases, liability waivers not made through general terms and conditions are generally considered valid. The validity of liability waivers not made through general terms and conditions within the scope of lease agreements other than residential and roofed workplace leases will depend on whether these agreements meet the validity requirements according to general provisions. Accordingly, liability waivers that are contrary to mandatory provisions, morality, public order, and personal rights will be deemed invalid¹⁰.

B. Liability Waivers in the Context of Defects

Article 219 of the Turkish Code of Obligations provides further specific regulations regarding liability for defects. According to this provision, *"The seller shall be liable to the buyer for the lack of qualities which the seller has declared to the buyer in any manner, as well as for material, legal, or economic defects that are contrary to the quality or quantity affecting the quality, that eliminate or significantly reduce the value and benefits expected by the buyer in terms of the intended use."* A defect is defined as a deficiency in the characteristics, content or use of the sold good which prevents the buyer from benefiting from the sold good and of which the buyer was unaware at the time of the formation of the contract. Defects can generally be legal, material or economic¹¹.

According to the provision, the seller will be held liable if any quality declared to the buyer is not present in the sold item. With this

kiracı aleyhine genel işlem koşulları yoluyla bu hükme aykırı düzenleme yapılamaz". Hükümden ilk olarak çıkarılacak sonuç konut ve çatılı işyeri kiralarında kiraya verenin ayıptan doğan sorumluluğunu ortadan kaldıran veya sınırlandıran anlaşmalar yapılamayacaktır. Bu hüküm emredici nitelikte olduğu için aksi yapılan anlaşmalar kesin hükümsüz olacaktır. Sorumluluğu sınırlandıran veya kaldıran anlaşmalar sözleşmeyle birlikte yapılamayacağı gibi sonradan ek olarak da eklenemeyecektir.

Kiralananadaki ayıpların giderilmesi için gerekli giderlerin kiracıya yükletildiği anlaşmalar da kesin hükümsüzlükle sonuçlanacaktır. Konut ve çatılı işyeri kiraları dışındaki diğer kira sözleşmelerinde genel işlem koşullarıyla yapılmayan sorumsuzluk anlaşmaları kural olarak geçerli sayılmıştır. Konut ve çatılı işyeri kiraları dışında kalan kira sözleşmeleri kapsamında genel işlem koşullarıyla yapılmayan sorumsuzluk anlaşmalarının geçerliliği, bu anlaşmaların genel hükümlere göre geçerlilik şartlarını taşıyıp taşıyamalarına bağlı olacaktır. Buna göre emredici hükümlere, ahlâka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı olan sorumsuzluk anlaşmaları geçersiz sayılacaktır¹⁰.

B. Ayıp Çerçevesinde Sorumsuzluk Anlaşmaları

Sorumluluk anlaşmalarına ilişkin bir diğer özel düzenleme TBK madde 219'da düzenlenmiştir. Bu hükme göre; *"Satıcı, alıcıya karışı herhangi bir surette bildirdiği niteliklerin satılarda bulunmaması sebebiyle sorumlu olduğu gibi nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan, kullanım amacı bakımından değerini ve alıcının ondan beklediği faydaları ortadan kaldıran veya önemli ölçüde azaltan maddi, hukuki ya da ekonomik ayıpların bulunmasından da sorumlu olacaktır".* Ayıp; satılan şeyin vasıflarında, içeriğinde ve alıcının satılan şeyden yararlanmasına engel olan ve alıcının sözleşme kuruluşunda bilgisi dışında olan noksanlıklar olarak tanımlanmaktadır. Ayıplar, kural olarak hukuki maddi ya da ekonomik olabilmektedir¹¹.

Hükme göre satıcının alıcıya bildirdiği herhangi bir nitelik satılarda bulunmadığı takdirde satıcı bundan sorumlu tutulacaktır. Bu hükümle kanun koyucu satıcının hem nite-

provision, the legislator addresses the contradiction inherent in a seller both declaring specific qualities and selling an item that does not conform to those qualities, thereby holding the seller responsible when the trust placed in them is broken. Furthermore, per article 219, paragraph two of the TCO, the seller is held liable even if they are unaware of the existence of these defects.

Furthermore, the legislator has also stipulated situations where the seller is liable even if they haven't made any explicit declarations about the qualities of the good. The first paragraph continues to state that the seller is also liable for defects that are contrary to the quality or the quantity affecting the quality, and that eliminate or significantly reduce the value and the benefits expected by the buyer from the good in terms of its intended use.

However, these provisions do not preclude the formation of a liability disclaimer agreement. Parties are free to enter into an agreement that limits or waives the seller's liability for defects within the bounds of contractual freedom. However, article 221 of the TCO, titled *"Liability Disclaimer Agreement,"* imposes a limitation on this freedom. According to this provision, any agreement that eliminates or limits the seller's liability for defects is categorically null and void if the seller acted with gross negligence in delivering the defective good. The provision refers to the seller's gross negligence in delivering the defective good, not the defect itself. This provision was expressed in article 196¹² of the former Turkish Code of Obligations (Law No. 818) with the phrase *"fraudulently concealed"*. It is appropriate to interpret these two different provisions as having the same meaning. Except for this circumstance, there is no obstacle to the seller and buyer entering into a liability disclaimer agreement.

Furthermore, according to Article 222 of the TCO, the seller is not liable for defects known to the buyer at the time the sales contract was formed. The legislator has prevented the buyer from later asserting defects that they were aware of at the time of contract formation. This is based on the premise that the buyer's willingness to enter into the contract encompassed the defective nature of the good, and any subsequent assertion of such defects would constitute an abuse of rights. According to article 222/2 of the TCO, the seller shall be liable for defects that the buyer could have discovered through

likleri bildirip hem de niteliklerine uygun olmayan şey satmasındaki çelişkiyi gidererek satıcıya duyulan güvenin boşa çıkmasında sorumluluğu satıcıya yüklemiştir. Ayrıca TBK 219. madde ikinci fıkraya göre satıcı bu ayıpların varlığını bilmesede sorumlu tutulmuştur.

Ayrıca kanun koyucu satıcının herhangi bir nitelik bildirimini yapmadığı durumlar içinde satıcının sorumlu olduğu durumları öngörmüştür. Birinci fıkranın devamında satılan şeyde nitelik veya niteliği etkileyen niceliğe aykırı, kullanım amacı bakımından değerini ve alıcının ondan beklediği faydaları ortadan kaldıran veya önemli ölçüde azaltan ayıplardan da satıcı sorumlu tutulmuştur.

Fakat bu hükümlere göre sorumsuzluk anlaşmasının yapılmasına engel bir durum yoktur. Taraflar sözleşme serbestisi çerçevesinde satıcının sorumsuzluğunu öngören bir anlaşma yapmakta özgürdürler. Fakat sorumsuzluk anlaşması başlıklı TBK 221. madde buna bir sınır getirmiştir. Bu hükme göre satıcı satılanı ayıplı olarak devretmekte ağır kusurlu ise, ayıptan sorumluluğunu kaldıran veya sınırlandıran anlaşma kesin olarak hükümsüz sayılmıştır. Hükümde satılanın ağır kusurundan bahsedilmemektedir. Satıcının bu ayıplı satılanı devretmekteki ağır kusurundan bahsedilmektedir. Bu hüküm 818 sayılı Türk Borçlar Kanunu madde 196'da¹² *"hile ile gizlemiş"* ibaresiyle ifade edilmiştir. Bu iki farklı hükümden aynı anlamları çıkarmak isabetli olacaktır. Bu hüküm dışındaki hallerde satıcı ve alıcının sorumsuzluk anlaşması yapması önünde bir engel bulunmamaktadır.

Yine TBK 222'ye göre de satıcı satış sözleşmesinin kurulduğu sırada alıcı tarafından bilinen ayıplardan sorumlu tutulmamıştır. Kanun koyucu alıcının sözleşmenin kurulması sırasında bildiği ayıpları sonradan ileri sürmesinin önüne geçmiştir. Bu şekilde alıcının sözleşmeyi kurma iradesinin ayıplı şey çerçevesinde olduğunu kabul etmiş ve sonradan ileri sürülmesi hakkın kötüye kullanılmasını teşkil edeceği için bu durumun önüne geçmek istemiştir. TBK 222/2'ye göre satıcı, alıcının satılanı yeterince gözden geçirmekle görebileceği ayıplardan da, ancak böyle bir ayıbın bulunmadığını ayrıca üstlenmişse sorumlu olacaktır. Bu madde ile satılanın basit bir gözden geçirmeye görülebilecek ayıplarından alıcı sorumlu tutulmuştur. Kanun koyucu bu hükümle alıcıya basit düzeyde dikkat yükümlülüğü yüklemiştir. Nitekim doktrinde bu husus; *"dikkatin yeter-*

FOOTNOTE

¹⁰ Cevdet Yavuz/ Faruk Acar/ Ayşe Melek Turhan, New Developments in Turkish Tenancy Law Symposium, Legal Yayıncılık, İstanbul 2023, p. 622-623.

¹¹ Nihat Yavuz, Defective Performance, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012, p. 168.

¹² Turkish Code of Obligations (Law No. 818), Articles 196 et seq., Official Gazette (OG) No. 359, dated April 29, 1926.

DİPNOT

¹⁰ Cevdet Yavuz/ Faruk Acar/ Ayşe Melek Turhan, Türk Kira Hukukunda Yeni Gelişmeler Sempozyumu, Legal Yayıncılık, İstanbul 2023, s. 622-623.

¹¹ Nihat Yavuz, Ayıplı İfa, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012, s. 168.

¹² Türk Borçlar Kanunu m. 196 vd., 29.04.1926 tarih, 359 sayılı Resmî Gazete (RG).

PART 3

reasonable inspection only if the seller has explicitly guaranteed the absence of such defects. This provision holds the buyer responsible for defects that could have been discovered through a simple inspection of the goods. With this provision, the legislator imposes a duty of reasonable care on the buyer. Indeed, this point has been expressed in legal doctrine as follows: “The sufficient level of attention varies depending on the nature of the sales item (e.g., the inside of original packaging cannot be inspected) and the buyer’s profession, and whether they are accustomed to such transactions; while a fabric merchant can easily detect a defect in fabric or an experienced machinist in a machine, it may be difficult or even impossible for a layperson to detect the same defect”¹³. The seller’s liability in such cases is contingent upon their explicit assumption of such responsibility.

C. Liability Disclaimer Agreements in the Context of Seizure

According to article 214 of the TCO, which governs the seller’s liability for eviction, if all or part of the sold good is taken from the buyer by a third party due to a right existing at the time the sales contract was formed, the seller shall be liable to the buyer. This provision holds the seller liable if the sold good, or a portion thereof, is taken from the buyer due to a pre-existing right of a third party. This liability is both contractual and statutory. Because this liability is stipulated by law, the seller’s responsibility arises without the need for a separate undertaking. It is also considered a contractual liability, as the seller has failed to fulfill their contractual obligations.

Another characteristic of the liability for eviction is that the seller’s liability is considered a form of strict liability. The seller’s liability arises even if they were unaware of the third party’s right over the sold good¹⁴. According to article 214/2 of the TCO, if the buyer was aware of the risk of eviction at the time the contract was formed, the seller shall not be liable unless they have explicitly assumed such liability. According to article 214/3 of the TCO, if the seller concealed the third party’s right, any agreement limiting or excluding their liability is null and void.

The provisions regarding the seller’s liability are generally not mandatory. Therefore, the

lilik derecesi satım konusunun niteliğine (örneğin, orijinal ambalajın içine bakılamaz) ve alıcının mesleğine, bu gibi işlere alışık olup olmamasına göre değişir; bir kumaş taciri bir kumaştaki veya deneyimli bir makinist bir makinedeki ayıbı kolaylıkla bulup anlayabileceği halde meslekten olmayan bir kişi için bu ayıbı bulmak güç ve hatta imkansız olabilir”¹³ şeklinde ifade edilmiştir. Satıcının bu durumda sorumlu tutulabilmesi ayrıca bu sorumluluğu üstlenmesine bağlı tutulmuştur.

C. Zapt Çerçevesinde Sorumsuzluk Anlaşmaları

Satıcının zapttan sorumluluğunu düzenleyen TBK 214. maddeye göre satış sözleşmesinin kurulduğu sırada var olan bir hak dolayısıyla, satılanın tamamı veya bir kısmı bir üçüncü kişi tarafından alıcının elinden alınırsa satıcı, bundan dolayı alıcıya karşı sorumlu olacaktır. Bu hükme göre satış sözleşmesinin kurulduğu sırada satılan üzerinde var olan üçüncü kişinin hakkı sebebiyle satılanın tamamı veya bir kısmı alıcının elinden alınırsa satıcı sorumlu tutulmaktadır. Bu sorumluluk hem akdi hem de kanuni bir sorumluluktur. Kanunumuzda bu sorumluluk düzenlendiği için ayrı bir üstlenmeye gerek olmadan satıcının sorumluluğu doğacaktır. Ayrıca akdi olarak da satıcı sözleşmenin gereklerini yerine getirmediği için sözleşmesel bir sorumluluk olarak kabul edilmektedir.

Zapttan sorumluluğun bir diğer özelliği satıcının sorumluluğunun kusursuz sorumluluk hali olarak kabul edilmesidir. Satıcı satılan üzerindeki üçüncü kişinin hakkını bilmese bile sorumluluğu doğacaktır¹⁴. TBK 214/2’ye göre alıcı, elinden alınma tehlikesini sözleşmenin kurulduğu sırada biliyor idiyse satıcı, ayrıca üstlenmiş olmadıkça bundan dolayı sorumlu olmayacaktır. TBK 214/3’e göre satıcı, üçüncü kişinin hakkını gizlemişse, sorumluluğunu kaldırma veya sınırlama konusunda yapılmış olan anlaşma kesin olarak hükümsüz sayılmıştır.

parties can expand, restrict through a liability disclaimer agreement, or eliminate the seller’s liability. Thus, limiting the seller’s liability is possible through a liability disclaimer agreement.

A liability disclaimer agreement can be stipulated as a separate agreement or as an addendum to the sales contract. However, in all cases, the form of the sales contract will determine the form of the liability disclaimer agreement. A liability disclaimer agreement that does not comply with the formal requirements of the sales contract will be deemed invalid. This invalidity will be isolated and will not affect the validity of the sales contract. The parties can make the liability disclaimer agreement through an express or implied provision. As stated above, the liability disclaimer agreement must be made at the latest when the damage occurs. A liability disclaimer agreement made after the damage has occurred should be considered a settlement or release agreement.

As stated in article 214/3 of the TCO, the seller cannot rely on a liability disclaimer agreement in all circumstances. A limitation is imposed by law. According to this provision, if the seller has concealed the third party’s right, any agreement limiting or excluding their liability is categorically null and void. For example, if a seller, knowing that the good in their possession has already been sold and belongs to someone else, sells this good to a buyer, the liability disclaimer

Satıcının sorumluluğu hükümleri kural olarak emredici nitelikte değildir. Bu sebeple taraflar satıcının sorumluluğunu genişletebilecek, bir sorumsuzluk anlaşmasıyla daraltabilecek veya tamamen kaldıracabileceklerdir. Bu şekilde satıcının sorumluluğunu sınırlandırmak sorumsuzluk anlaşmasıyla mümkün olmaktadır.

Sorumluluk anlaşması ayrı bir anlaşma olarak öngörülebileceği gibi satış sözleşmesinin bir eki olarak da kararlaştırılabilecektir. Fakat her durumda satış sözleşmesinin şekli sorumsuzluk anlaşmasının şeklini de belirleyecektir. Satış sözleşmesindeki şekli şarta uygun olmayan sorumsuzluk anlaşması geçersiz sayılacaktır. Bu geçersiz sayılma kısmı bir geçersizlik teşkil edecek ve satış sözleşmesinin geçerliliğini etkilemeyecektir. Taraflar sorumsuzluk sözleşmesini açık veya zımni bir kayıtla yapabileceklerdir. Yukarıda belirtildiği üzere sorumsuzluk anlaşmasının en geç zararın doğduğu anda yapılmış olması gerekmektedir. Tarafların zarar doğduktan sonra yaptığı sorumsuzluk anlaşmasının bir sulh veya ibra sözleşmesi olarak kabul edilmesi gerekecektir.

TBK 214/3’ de belirtildiği üzere satıcı her durumda yaptığı sorumsuzluk anlaşmasına dayanamayacaktır. Kanun hükmüyle birlikte buna bir sınır çekilmiştir. Bu hükme göre satıcı, üçüncü kişinin hakkını gizlemişse, sorumluluğunu kaldırma veya sınırlama konusunda yapılmış olan anlaşma kesin olarak hükümsüz sayılmıştır. Örneğin elindeki malın çoktan

FOOTNOTE

¹³ Yavuz, p. 172.

¹⁴ Hamdi Taha Sar, Seller’s Liability for Eviction in Sales Contracts, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2023, p. 11-15.

DİPNOT

¹³ Yavuz, s. 172.

¹⁴ Hamdi Taha Sar, Satış Sözleşmesinde Satıcının Zapttan Sorumluluğu, Yetkin Yayıncılık, 2023 Ankara, s. 11-15.

PART 3

agreement will be null and void because the seller was aware of the third party's superior right over the good. It is required that the seller is aware that the buyer is unaware of the superior right. If the buyer is aware of the superior right, they are deemed to have accepted the contract in that form. Similarly, if the seller is unaware that the buyer is unaware of the superior right, the condition of concealment will not be met. Concealment of the superior right from the buyer can occur actively through false statements and representations, or passively by remaining silent about a known fact. For example, if a

seller, knowing about a superior right over a sofa being sold, does not inform the buyer about this right and delivers the sofa to the buyer, the seller will have concealed the superior right through passive conduct¹⁵.

A discussion in legal doctrine revolves around the relationship between Article 214 and Article 115 of the TCO. As is known, article 115 of the TCO subjects agreements excluding liability for the debtor's gross negligence to absolute nullity. However, article 214 only provides for absolute nullity in cases where the superior right is concealed. This implies that agreements excluding the seller's liability for gross negligence other than concealment should be considered valid. However, concealment involves intentional conduct and therefore should be considered a form of gross negligence. Con-

satılmış olduğunu ve başkasına ait olduğunu bilen bir satıcı bu malı alıcıya satması durumunda mal üzerindeki üçüncü kişinin üstün hakkını bildiği için sorumsuzluk anlaşması kesin hükümsüz olacaktır. Satıcının, alıcının üstün hakkı bilmediğinin farkında olması gerekecektir. Zira alıcı üstün hak hakkında bir bilgi sahibi olursa zaten sözleşmeyi bu şekliyle yapmayı kabul etmiş demektir. Aynı zamanda satıcı da alıcının üstün hakkı bilmediğini bilmiyor ise gizleme şartı oluşmayacaktır. Üstün hakkın alıcıdan gizlenmesi aktif bir durumda yanlış söz ve beyanlarla olabileceği gibi bilinen bir durumun pasif kalınarak giz-

lenmesi şeklinde de olabilecektir. Örneğin satıcı satılan koltuk üzerinde üstün hakkı bildiği halde alıcıya bu haktan bahsetmez ve koltukları alıcıya devrederse satıcı pasif kalarak üstün hakkı gizlemiş olacaktır¹⁵.

Doktrinde bir tartışma da TBK 214. madde hükmünün TBK 115. madde hükmüyle olan ilişkisi üzerine yürütülmektedir. Bilindiği üzere TBK'nın 115. madde hükmünde borçlunun ağır kusurundan sorumlu olmayacağı yönünde yapılan anlaşmalar kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi tutulmuştur. Fakat TBK 214. maddede ise sadece üstün hakkı gizlediği durumda kesin hükümsüzlük yaptırımı öngörülmüştür. Yani satıcının gizleme dışında ağır kusurundan sorumlu olmayacağı yönündeki anlaşmalar geçerli kabul edilmesi gerekecektir. Fakat gizlemek de kasti bir eylem içerdiği için ağır kusur kavramının içine

sequently, several viewpoints exist on this matter. The first view favors the application of Article 115. Another view positions Article 214 as a special provision about Article 115 and argues for its application, asserting that liability disclaimer agreements are permissible in all cases except concealment. The third and final view proposes that both provisions should be applied concurrently, arguing that only liability disclaimer agreements about slight negligence are valid, excluding cases of gross negligence and concealment¹⁶. The third view, which we also subscribe to, appears to be the most accurate. There is no indication of legislative intent to suggest that only one provision should apply. Asserting that a disclaimer is permissible in all cases except concealment would mean accepting that the seller is not liable for damages caused by their gross negligence. Furthermore, arguing that a disclaimer is allowed in all cases except gross negligence renders Article 214 meaningless. Therefore, it seems appropriate to only validate agreements that limit liability to slight negligence. Otherwise, the issue of granting the seller an advantage not provided by law through interpretation arises.

D. Liability Disclaimer Agreements in Accommodation Facilities, Parking Garages, and Similar Establishments.

The legislator has introduced similar provisions regarding liability disclaimer agreements in articles 578/2 and 579/3 of the TCO. First, it is beneficial to clarify the articles from which the liability of operators of such establishments arises. According to article 576 of the TCO, operators of establishments such as hotels, motels, pensions, and holiday resorts are liable for the loss, damage, or theft of belongings brought in by guests. Similarly, according to Article 579/1 of the TCO, operators of garages, parking lots, and similar establishments are liable for the loss, damage, or theft of animals, horse-drawn carriages, related harnesses, and similar items, as well as motor vehicles and their accessories left in their care or accepted by their employees. According to both article 578/2 and article 579/3 of the TCO, the operator cannot escape liability even if they declare, by any means, that they do not assume such responsibility or that their liability is subject

sokulması gereken bir davranıştır. Bu sebeple bu konuda birtakım görüşler mevcuttur. İlk görüş bu konuda TBK 115'in uygulanmasını uygun görmektedir. Diğer bir görüş TBK 214. maddeyi TBK 115. maddeye göre özel bir madde olarak konumlandırmakta ve bu maddenin uygulanması gerektiğini ve gizleme haricindeki tüm hallerde sorumsuzluk anlaşması yapılabileceğini belirtmektedir. Üçüncü ve son görüş ise iki hükmün birlikte uygulanması gerektiğini ileri sürmekte ve ağır kusur ve gizleme halini dışarıda bırakarak sadece hafif kusurla ilgili sorumsuzluk anlaşmalarının geçerli olduğunu savunmaktadır¹⁶. Üçüncü görüş bizim katıldığımız görüşe göre de isabetli gözükmektedir. Çünkü sadece bir maddenin uygulanması gerektiğini söylemek için kanun koyucunun iradesinin bu yönde olduğunu gösterecek bir veri yoktur. Gizleme harici tüm hallerde sorumsuzluk yapılabileceğini söylemek, satıcının ağır kusuruyla verdiği zararlardan sorumlu olmayacağı kabul etmek demektir. Yine ağır kusur haricindeki tüm hallerde yapılabileceğini savunursak TBK 214. maddenin bir anlamı kalmamaktadır. Bu sebeple sadece hafif kusurdan sorumluluğu öngören sözleşmelere geçerlilik kazandırmak isabetli gözükmektedir. Aksi takdirde satıcıya kanunen verilmeyen bir faydayı yorum yoluyla vermek sorunu gündeme gelecektir.

D. Konaklama Yeri, Garaj Otopark Ve Benzeri Yerler Çerçevesinde Sorumsuzluk Anlaşmaları

Kanun koyucu sorumsuzluk anlaşmalarıyla ilgili TBK 578/2'de ve TBK 579/3'te benzer hükümler getirmiştir. İlk olarak söz konusu yerleri işletenlerin sorumluluklarının hangi maddelerden kaynaklı olduğunu belirtmekte fayda vardır. TBK 576. maddeye göre; otel, motel, pansiyon, tatil köyü gibi yerleri işletenler, konaklayanların getirdikleri eşyanın yok olması, zarara uğraması veya çalınmasından sorumlu tutulmuşlardır. Yine TBK 579/1'e göre; garaj, otopark ve benzeri yerleri işletenler, kendilerine bırakılan veya çalışanlarınca kabul edilen hayvan, at arabası, bunlara ait koşum ve benzeri eşya ile motorlu taşıt ve eklentilerinin yok olmasından, zarara uğramasından veya çalınmasından sorumlu tutulmuşlardır. Hem TBK 578/2 hem de TBK 579/3'e göre işleten böyle bir sorumluluk üstlenmediğini veya sorumluluğu bu Kanunda gösterilmemiş olan bir koşula bağladığını, herhangi bir yolla ilan etse bile, sorumluluktan kurtulamayacaktır. İlan yolu tek taraflı irade

FOOTNOTE

¹⁵ Sar, p. 116-120.

¹⁶ Sar, Seller's Liability for Seizure, p. 120-123.

DİPNOT

¹⁵ Sar, s. 116-120.

¹⁶ Sar, Satıcının Zapttan Sorumluluğu, s. 120-123.

PART 3

to a condition not specified in the TCO. A declaration is a unilateral expression of will. Therefore, eliminating liability through a unilateral declaration does not align with the nature of a liability disclaimer agreement. Even without such a provision, this conclusion could be drawn from the nature of a liability disclaimer agreement.

The question of whether operators of accommodation facilities, garages, parking lots, and similar establishments can partially or completely limit their liability through a liability disclaimer agreement is a subject of debate in legal doctrine. The minority view argues that subjecting liability to a condition not specified in the TCO constitutes an obstacle to such a disclaimer agreement. The prevailing view, which we also concur with, posits that the legislator, in the relevant article, is referring to a disclaimer made through a public declaration. This article does not preclude a liability disclaimer agreement established by the parties through the mutual expression of will within the bounds of contractual freedom. Therefore, it is accepted that the parties can enter into a liability disclaimer agreement.

While the legal doctrine deems liability disclaimers made through public declarations by operators of accommodation facilities, garages, and parking lots invalid, there is another discussion regarding the acceptance of publicly declared disclaimers out-

de beyanı içeren bir yoldur. Bu sebeple tek taraflı irade beyanıyla sorumluluğun kaldırılması sorumsuzluk anlaşmasının mahiyetine uymamaktadır. Böyle bir hüküm olmasa dahi sorumsuzluk anlaşmasının niteliğinden dolayı böyle bir sonuç çıkarılabilecektir.

Konaklama yeri, garaj, otopark ve benzeri yerleri işletenlerin sorumsuzluk anlaşması ile sorumluluklarını kısmen veya tamamen sınırlandırıp sınırlandıramayacakları konusu doktrinde tartışmalıdır. Azınlık görüş, sorumluluğun bu kanunda gösterilmemiş olan bir koşula bağlandığı hususunun bu sorumsuzluk anlaşmasına engel bir durum teşkil edeceğini belirtmektedir. Baskın ve bizim de katıldığımız görüşe göre ise kanun koyucu söz konusu maddede ilan yoluyla yapılan sorumsuzluk bildirimini ilgilidir. Bu madde tarafların karşılıklı irade beyanlarıyla sözleşme serbestisi çerçevesinde kuracakları bir sorumsuzluk anlaşmasını engellemektedir. Bu sebeple tarafların sorumsuzluk anlaşmasını yapabilecekleri kabul edilmektedir.

Doktrinde konaklama yeri garaj otopark gibi yerleri işletenlerin ilan yoluyla yaptıkları sorumsuzluk bildiriminin geçersiz sayılmasına karşın kanunda sayılanlar dışında ilan sorumsuzluğun kabul edilmesi yönünde başka bir tartışma mevcuttur. Fakat bu tartışmanın lüzumsuz olduğunu, ilan tek taraflı irade beyanıyla sorumluluktan kurtulmanın mümkün olmadığını belirtmiştik. Sorumsuzluk anlaşmaları karşılıklı uygun irade beyanlarıyla

side the cases specified by law. However, as we have previously stated, this discussion is unnecessary, as it is not possible to escape liability through a unilateral public declaration. Liability disclaimer agreements must be established through mutual and concordant expressions of will. Therefore, except for the exceptions listed in the law, it is not possible to establish a liability disclaimer agreement through a public declaration¹⁷.

E. Special Limitation in the Highway Traffic Law

Article 111 of the Highway Traffic Law¹⁸ (“HTL”) sets forth another specific limitation. According to the first paragraph of this article, titled “*Agreements Concerning Liability*,” agreements that eliminate or limit the legal liability stipulated by the HTL are deemed invalid. The issue at hand is that while Article 115 of the TCO implies that liability disclaimer agreements are valid except in cases of the debtor’s gross negligence, the HTL stipulates that all such agreements are invalid. There is a conflict of laws between these two provisions. The provision in the HTL is specific but older, while the provision in the TCO is general but newer. The Supreme Court’s sound decision on this matter is as follows: “*If the prior law is general and the new law is specific, then the provisions of the new, specific law should be applied to the case. However, if the prior law is specific and the new law is general, it is necessary to consider the legislator’s intent in enacting the general law. If the legislator intends to introduce a change with the subsequent general law, adopting a new perspective on matters regulated by the prior specific law, then the subsequent general law should be applied to the case*”¹⁹.

Firstly, the legislator emphasizes in Article 1 of the HTL that the purpose of the law is to ensure traffic order and determine the measures to be taken regarding traffic safety on highways in terms of the safety of life and property. Therefore, the law generally aims to protect vulnerable road users against vehicle operators who are in a stronger position. Consequently, it cannot be argued that the legislator intended a “*new perspective*,” as the law puts it, with the general provision. Otherwise, operators would be able to avoid liability for anything short of gross negligence. Due to their vulnerable position, passengers would be forced to accept the contract as is²⁰.

kurulması gereken anlaşmalardır. Bu sebeple kanunda sayılan istisnalar harici ilan sorumsuzluk anlaşması yapmak mümkün değildir¹⁷.

E. Karayolları Trafik Kanunu’nda Özel Sınır

Karayolları Trafik Kanunu’nun (“KTK”) 111. maddesinde¹⁸ bir diğer özel sınır belirtilmiştir. Sorumluluğa ilişkin anlaşmalar başlıklı maddenin birinci fıkrasına göre KTK ile öngörülen hukuki sorumluluğu kaldıran veya daraltan anlaşmalar geçersiz sayılmıştır. Buradaki tartışma konusu olan durum TBK 115’de borçlunun ağır kusuru harici yapılan sorumsuzluk anlaşmalarının geçerli olacağı çıkarılmaktadır. KTK’da tüm sorumsuzluk anlaşmalarının geçersiz olacağı hüküm altına alınmıştır. Söz konusu iki hüküm arasında kanun çatışması mevcuttur. Burada KTK’da düzenlenen özel niteliktedir fakat daha eski tarihlidir. TBK’deki düzenleme ise genel nitelikte fakat yeni tarihli bir düzenlemedir. Yargıtayın bu konu hakkında verdiği isabetli karar şu şekildedir: “*eğer önceki kanun genel, yeni kanun özel ise, bu takdirde olaya özel olan yeni kanun hükümleri uygulanmalıdır. Şayet, önceki kanun özel, yeni kanun genel ise bu durumda da kanun koyucunun genel yasayı çıkarırken hangi amacı taşıdığına bakmak gerekir. Yasa koyucu önceki tarihli özel kanunla düzenlenen hususlarda yeni bir bakış açısıyla sonraki tarihli genel kanunla bir değişiklik öngördüğü takdirde olaya sonraki tarihli genel kanun uygulanması gerekir*”¹⁹.

Öncelikle kanun koyucu KTK 1. maddede kanunun amacının karayollarında, can ve mal güvenliği yönünden trafik düzenini sağlamak ve trafik güvenliğini ilgilendiren konularda alınacak önlemleri belirlemek olduğunu vurgulamıştır. Bu sebeple kanun genel olarak zayıf konumdaki yolcuları daha güçlü konumda olan araç işletenlere karşı korumayı amaçlamaktadır. Bu sebeple kanun koyucunun genel nitelikteki düzenleme ile kanunun ifadesi ile “*yeni bir bakış açısını*” amaçladığı söylenemeyecektir. Aksi takdirde işletenlerin ağır kusur haricindeki sorumluluklardan kaçınması mutlak nitelikte olacaktır. Zira yolcuların zayıf konumu itibarı ile sözleşmeyi kabul etmek durumunda kalacaklardır²⁰.

FOOTNOTE

¹⁷ Nesibe Nur Kızılkın, Disclaimer Clauses in Consumer Transactions, 1st Edition, Ankara 2023, p. 58-60.

¹⁸ Highway Traffic Law, Articles 111 et seq., Official Gazette (RG) No. 18195, dated October 18, 1983.

¹⁹ Supreme Court of Appeals, 4th Civil Chamber, Decision dated 09.05.2013, File No. 2012/28180, Decision No. 2013/14227.

²⁰ Melih Tavalıoğlu, Limitations and Invalidity of Liability Disclaimer Agreements, Master’s Thesis, Istanbul 2023, p. 102-103.

DİPNOT

¹⁷ Nesibe Nur Kızılkın, Tüketici İşlemlerinde Sorumsuzluk Kayıtları, 1. Baskı, Ankara 2023, s. 58-60.

¹⁸ Karayolları Trafik Kanunu m. 111 vd., 18.10.1983 tarih, 18195 sayılı Resmî Gazete (RG).

¹⁹ Yargıtay 4. C.D., T. 09.05.2013, E.2012/28180, K. 2013/14227.

²⁰ Melih Tavalıoğlu, Sorumsuzluk Anlaşmalarının Sınırları ve Geçersizliği Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2023, s. 102-103.

PART 3

F. Special Limitation in the
Package Tour Regulation

The Package Tour Contracts Regulation (“PTCR”)²¹ includes a provision regarding disclaimers. The definition of a package tour contract is provided in Article 51 of the Consumer Protection Law (“CPL”)²². According to this article: “A package tour contract is a contract in which at least two of the following services are sold or offered for sale together at an all-inclusive price by package tour organizers or intermediaries, and the service covers a period exceeding twenty-four hours or includes overnight accommodation:

a) Transportation

b) Accommodation

c) Other tourist services not directly related to transportation and accommodation services.

This definition indicates that package tour contracts are agreements in which package tour organizers or intermediaries provide various services to consumers within the scope of tourism services in exchange for a certain fee. Several elements of package tour contracts can be derived from this definition. The first element specified in the article is that the contract must include at least two of the mentioned services (transportation, accommodation, and other tourist services not linked to these services). The legislator did not consider a single service sufficient, intending these services to be offered to the consumer as a package. However, the provision of different services should not lead to the assumption that they are considered separately. These services are combined and presented as a single service. Another element mentioned in the article is the fee. When mentioning the fee, the legislator uses the term “all-inclusive price.” This means the consumer is not obligated to pay separate fees for the packaged services but instead pays a lump sum. The third element is duration. The legislator did not deem the presence of at least two services together sufficient and added a duration requirement. Accordingly, the tourist service must cover a period exceeding twenty-four hours or include overnight accommodation. If the package tour does not include overnight accommodation, the legislator requires the service to last more than twenty-four hours.

F. Paket Tur Yönetmeliği’nde
Özel Sınır

Paket Tur Sözleşmeleri Yönetmeliği’nde (“PTSY”)²¹ sorumsuzluk kaydına ilişkin hüküm bulunmaktadır. Paket tur sözleşmesinin tanımı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunu’nun (“TKHK”)²² 51. maddesinde yapılmıştır. Bu maddeye göre; “Paket tur sözleşmesi, paket tur düzenleyicileri veya aracıları tarafından aşağıdaki hizmetlerden en az ikisinin birlikte, her şeyin dâhil olduğu fiyatla satıldığı veya satınınin vaat edildiği ve hizmetin yirmi dört saatten uzun bir süreyi kapsadığı veya gecelik konaklamayı içerdiği sözleşmelerdir:

a) Ulaştırma

b) Konaklama

c) Ulaştırma ve konaklama hizmetlerine bağlı olmayan başka turizm hizmetleri.”

Bu tanımdan paket tur düzenleyicisi veya aracılarının belirli bir ücret mukabilinde tüketiciye turizm hizmetleri kapsamında çeşitli edimler sunduğu sözleşmeler anlaşılmaktadır. Bu tanımdan paket tur sözleşmelerinin çeşitli unsurları çıkarılmaktadır. İlk unsur maddede belirtilen edimlerden (ulaştırma, konaklama, bu hizmetlere bağlı olmayan başka turizm hizmetleri) en az ikisinin sözleşmede olması gerektiği belirtilmiştir. Kanun koyucu tek bir edimi yeterli görmemiştir. Bu edimlerin paket halinde tüketiciye sunulması amaçlanmıştır. Fakat farklı edimler sunulması ile bunların birbirinden ayrı düşünüleceği zannedilmemelidir. Burada bu edimler artık birleşmekte ve adeta tek edim gibi sunulmaktadır. Madde metninde bahsedilen bir diğer unsur ücrettir. Kanun koyucu ücretten bahsederken her şeyin dâhil olduğu bir fiyat tanımlaması yapmıştır. Yani tüketici, götürü bir ücret karşılığında paket haline gelmiş edimler için farklı ücretler ödemek zorunda bırakılmamıştır. Üçüncü unsur ise süredir. Kanun koyucu en az iki edimin bir arada bulunmasını yeterli görmemiş ve buna bir süre şartı da getirmiştir. Buna göre turistik hizmetin yirmi dört saatten daha uzun bir süreyi kapsamaması veya gecelik konaklamayı içermesi gerekmektedir. Paket tur kapsamına gecelik konaklama girmediği takdirde kanun koyucu hizmetin yirmi dört saatten uzun sürmesini aramıştır.

PTSY 13. maddesine göre paket tur düzenleyicisi veya aracısı sözleşmenin hiç veya

göreği gibi ifa edilmemesi nedeniyle katılımcının uğradığı her türlü zarardan sorumlu tutulmuşlardır. Bu hükümle sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesinden doğan zararlar düzenleyiciye veya aracıya yükletilmiştir. PTSY 14. maddede ise bu sorumluluktan kurtulma yolları tahdidi olarak sayılmıştır. Bu yollar maddede şu şekilde belirtilmiştir:

a) The presence of fault on the part of the participant.

b) The unexpected and unavoidable act of a third party not involved in the performance of the contract.

c) The presence of force majeure.

d) The occurrence of an event that the package tour organizer, intermediary, or independent service provider could not have foreseen or prevented despite exercising all due care.

e) Cancellation of the package tour due to failure to reach the minimum number of participants stipulated for the organization of the tour, provided that the cancellation is communicated to the participant in writing or through a durable medium at least twenty days before the commencement of the package tour, as stipulated in the contract.

göreği gibi ifa edilmemesi nedeniyle katılımcının uğradığı her türlü zarardan sorumlu tutulmuşlardır. Bu hükümle sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesinden doğan zararlar düzenleyiciye veya aracıya yükletilmiştir. PTSY 14. maddede ise bu sorumluluktan kurtulma yolları tahdidi olarak sayılmıştır. Bu yollar maddede şu şekilde belirtilmiştir:

a) Katılımcının kusurunun bulunması.

b) Sözleşmenin ifası sürecine dahil olmayan üçüncü bir kişinin beklenmeyen ve önlenemez bir davranışının bulunması.

c) Mücbir sebebin bulunması.

ç) Paket tur düzenleyicisinin, aracısının veya bağımsız hizmet sağlayıcısının gerekli tüm özeni göstermelerine rağmen öngöremedikleri ve engelleyemedikleri bir olayın meydana gelmesi.

d) Paket turun düzenlenmesi için öngörülen asgari katılımın sağlanamaması nedeniyle iptal edilmesi ve iptalin sözleşmede öngörülen sürede paket turun başlamasından en az yirmi gün önce yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile katılımcıya bildirilmiş olması.

Eğer bu düzenleyici veya aracı kurtuluş yollarından birine dayanamazsa her türlü zarardan sorumlu tutulacaktır.

FOOTNOTE

²¹ Package Tour Contracts Regulation, Official Gazette (OG) No. 29236, dated January 14, 2015.

²² Consumer Protection Law, Article 51, Official Gazette (OG) No. 28835, dated November 28, 2013.

DİPNOT

²¹ Paket Tur Sözleşmeleri Yönetmeliği, 14.01.2015 tarih, 29236 sayılı Resmî Gazete (RG).

²² Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m.51, 28.11.2013 tarih, 28835 sayılı Resmî Gazete (RG).

PART 3

If the organizer or intermediary cannot invoke one of these exemptions, they will be held liable for all damages.

Article 18 of the PTCR, titled Disclaimer, delineates the limits of liability for package tour organizers or intermediaries. According to this article, any clauses in the contract or in a separate document stating that the participant waives the rights granted by the regulation, or that limit or eliminate the obligations of the package tour organizer or intermediary arising from the regulation, are deemed invalid. This provision is mandatory. It states that any liability disclaimer agreement regarding levels of fault will be rendered invalid. Package tour organizers and intermediaries are not permitted to escape liability except as provided for in Article 18 of the PTCR. The main reason for this is to protect the consumer, who is in a vulnerable position. In practice, since package tour organizers often operate as agencies authorized by the Ministry, their liability disclaimer agreements will be deemed invalid both under Article 18 of the PTCR and Article 115/3 of the TCO²³.

V. CONCLUSION

The TCO, as the general law, regulates the conditions for validity and limitations of liability disclaimer agreements. While liability disclaimer agreements are evaluated within the scope of the principle of freedom of contract, they are limited by the Turkish Code of Obligations and special regulations. These limitations are imposed primarily for the protection of public order, personality rights, the princi-

Sorumluluk kaydı başlıklı PTSY 18. madde paket tur düzenleyicisi veya aracısının sorumluluk sınırlarını çizmektedir. Bu maddeye göre sözleşme metninde veya müstakil herhangi bir belgede katılımcının yönetiminde yer alan haklarını kullanmaktan feragat ettiğine dair veya paket tur düzenleyicisi ya da aracısının yönetmelikten kaynaklanan yükümlülüklerini sınırlayan veya ortadan kaldıran kayıtlar geçersiz olarak nitelendirilmiştir. Söz konusu madde emredici hüküm niteliğindedir. Bu hüküm kusur düzeyleri için öngörülen her türlü sorumluluk anlaşmasının geçersiz kılınacağını belirtmiştir. Paket tur düzenleyicileri ve aracılarının PTSY 18. madde haricinde sorumluluktan kurtulmalarına izin verilmemiştir. Bunun ana sebebi zayıf konumundaki tüketiciyi korumaktır. Uygulamada çoğu halde paket tur düzenleyicileri Bakanlık izni ile faaliyet gösteren acenteler durumunda olduğu için bunların yaptığı sorumluluk anlaşmaları hem PTSY 18 hem de TBK 115/3 gereği geçersiz sayılacaktır²³.

V. SONUÇ

TBK sorumluluk anlaşmalarının geçerlilik şartlarını ve sınırlarını genel kanun konumunda düzenlemiştir. Sorumluluk anlaşmaları sözleşme serbestisi ilkesi kapsamında değerlendirilmekte birlikte, Türk Borçlar Kanunu ve özel düzenlemelerle sınırlandırılmıştır. Bu sınırlamalar; özellikle kamu düzeni, kişilik hakları, dürüstlük kuralı ve zayıf konumdaki tarafların (tüketici, kiracı, işçi gibi) korunması

FOOTNOTE

23 Feyza Eren Sayın, Package Tour Contract, Hamburg 2017, p. 273-274.

ple of good faith, and parties in a vulnerable position (such as consumers, tenants, and employees). As examined in this article, liability disclaimer agreements are categorically null and void in cases of exclusion of liability for gross negligence, elimination of liability in service contracts, and exclusion of liability for slight negligence in professional services requiring expertise and performed under licenses granted by law or competent authorities. Moreover, in contracts subject to special regulations, such as lease, sales, and package tour contracts, the legislator has limited the scope of liability disclaimer agreements to balance the rights of the parties and prevent unfair practices. Consequently, the validity of liability disclaimer agreements is subject to both general provisions and specific provisions depending on the subject matter of the contract and the status of the parties and should be determined by evaluating the specific circumstances of the case. Considering these limitations during contract drafting is crucial for preventing potential disputes and legal problems.

BIBLIOGRAPHY

CEVDET YAVUZ/ FARUK ACAR/ AYŞE MELEK TURHAN, Symposium on New Developments in Turkish Tenancy Law, Legal Yayincılık, İstanbul 2023.

ELİF AYAN, Legal Evaluation of Disclaimer Clauses in General Terms and Conditions, Gazi University Faculty of Law Journal, Ankara 2016.

FEYZA EREN SAYIN, Package Tour Contract, On İki Levha Yayincılık, Hamburg 2017.

FİKRET EREN, General Principles of the Law of Obligations, 28th Edition, Ankara 2023.

HAMDİ TAHA SAR, Seller's Liability for Seizure in Sales Contracts, Yetkin Yayincılık, Ankara 2023.

KEMAL OĞUZMAN/ TURGUT ÖZ, General Principles of the Law of Obligations, 21th Edition, İstanbul 2023.

MELİH TAVALIOĞLU, Limitations and Invalidity of Liability Disclaimer Agreements, Master's Thesis, İstanbul 2023.

NESİBE NUR KIZILKAN, Disclaimer Clauses in Consumer Transactions, 1st Edition, Ankara 2023.

NİHAT YAVUZ, Defective Performance, Seçkin Yayincılık, 3rd Edition, Ankara 2012.

NİLGÜN BAŞALP, Liability Disclaimer Agreements, 11th Edition, İstanbul 2011.

NUMAN TEKELİOĞLU, Review of a Supreme Court Decision Regarding Liability Disclaimer Agreements, Accessed (January 17, 2025) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/388212>.

SELAHATTİN SULHİ TEKİNAY/ SERMET AKMAN/ HALUK BURCUOĞLU/ ATILLA ALTOP, Tekinay General Principles of the Law of Obligations, 7th Edition, İstanbul 1993.

amacıyla getirilmiştir. Makalede de incelendiği gibi, ağır kusurdan sorumlu olmama, hizmet sözleşmelerindeki sorumluluğun bertarafı, uzmanlık gerektiren işlerin kanun ya da yetkili makamlarca verilen izin çerçevesinde yürütülebiliyorsa hafif kusurdan sorumlu olmama gibi hallerinde sorumluluk anlaşmaları kesin hükümsüzdür. Ayrıca, kira, satım, paket tur sözleşmeleri gibi özel düzenlemelere tabi sözleşmelerde de kanun koyucu, tarafların haklarını dengelemek ve haksız uygulamaları engellemek adına sorumluluk anlaşmalarının kapsamını sınırlandırmıştır. Sonuç olarak, sorumluluk anlaşmalarının geçerliliği hem genel hükümlere hem de sözleşmenin konusuna ve tarafların durumuna göre özel hükümlere tabi olup, somut olayın koşulları değerlendirilerek belirlenmelidir. Sözleşme hazırlanırken bu sınırlamaların göz önünde bulundurulması, olası anlaşmazlıkların ve hukuki sorunların önlenmesi açısından önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

CEVDET YAVUZ/ FARUK ACAR/ AYŞE MELEK TURHAN, Kira Hukukunda Yeni Gelişmeler Sempozyumu, Legal Yayincılık, İstanbul 2023.

ELİF AYAN, Genel İşlem Koşullarındaki Sorumsuzluk Kayıtlarının Hukuken Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara 2016.

FEYZA EREN SAYIN, Paket Tur Sözleşmesi, On İki Levha Yayincılık, Hamburg 2017.

FİKRET EREN, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 28. Bası, Ankara 2023.

HAMDİ TAHA SAR, Satış Sözleşmesinde Satıcının Zapttan Sorumluluğu, Yetkin Yayincılık, Ankara 2023.

KEMAL OĞUZMAN/ TURGUT ÖZ, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 21. Bası, İstanbul 2023.

MELİH TAVALIOĞLU, Sorumsuzluk Anlaşmalarının Sınırları ve Geçersizliği Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2023.

NESİBE NUR KIZILKAN, Tüketici İşlemlerinde Sorumsuzluk Kayıtları, 1. Baskı, Ankara 2023.

NİHAT YAVUZ, Ayıplı İfa, Seçkin Yayincılık, 3. Bası, Ankara 2012.

NİLGÜN BAŞALP, Sorumsuzluk Anlaşmaları, 11. Bası, İstanbul 2011.

NUMAN TEKELİOĞLU, Sorumsuzluk Anlaşmalarına İlişkin Bir Yargıtay Kararı İncelemesi, Erişim (17.01.2025) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/388212>.

SELAHATTİN SULHİ TEKİNAY/ SERMET AKMAN/ HALUK BURCUOĞLU/ ATILLA ALTOP, Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Bası, İstanbul 1993.

DİPNOT

23 Feyza Eren Sayın, Paket Tur Sözleşmesi, Hamburg 2017, s. 273-274.